

Shrnutí hlavních poznatků

V obcích Olomouckého kraje žilo k 31. 12. 2018 celkem 632,5 tis. obyvatel, z toho 322,9 tis. žen (51,0 %). Početní převaha žen nad muži charakterizovala 12 ze 13 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP). Jedinou výjimku tvořil SO ORP Konice. Ve 196 obcích kraje žilo více žen, ve 191 obcích více mužů a ve 14 obcích byl počet mužů i žen shodný.

Mezi dětmi do 14 let převažují chlapci. Obdobně mírná převaha mužů nad ženami charakterizuje populaci kraje ve věku 15 až 64 let. Naopak ve věku 65 a více let již převažují ženy. Zatímco na 100 chlapců ve věku do 14 let připadalo v kraji v roce 2018 průměrně 105,5 mužů ve věku 65 a více let, na 100 dívek ve věku do 14 let připadalo 155,9 žen ve věku 65 a více let. Početní převaha starších nad mladšími trvá v případě mužů od roku 2016, v případě žen od roku 1999.

Většina mužů i žen měla při narození dítěte v kraji v roce 2018 více než 30 let. Ze struktury živě narozených podle vzdělání rodičů vyplývá, že nejvíce novorozenců mělo matku i otce s vysokoškolským vzděláním.

Genderová různorodost je patrná nejen z věkové skladby zemřelých, ale také ze zjištěných příčin smrti, které s věkem často úzce souvisí. Nejčastější příčinou úmrtí mužů a žen zůstávají dlouhodobě nemoci oběhové soustavy. Ačkoliv mezi zemřelými obvykle převažují muži, v dlouhodobém pohledu je více zemřelých na nemoci oběhové soustavy v případě žen. Jedná se o důsledek skutečnosti, že muži v porovnání s ženami častěji umírají na jiné příčiny.

V průměru let 2017 a 2018 dosáhla v Olomouckém kraji naděje dožití mužů při narození 75,6 let. U žen byla o 6,3 let vyšší a činila 81,9 let. V obou případech se jednalo o nejvyšší hodnoty v historii kraje.

Průměrný věk ženichů při prvním sňatku dosáhl v roce 2018 úrovně 32,2 let. Průměrný věk nevěst při prvním sňatku byl ve stejném roce o 2,8 roku nižší a činil 29,4 let. Z celkového počtu 3 204 sňatků v kraji byl v 69,0 % starší ženich a v 19,6 % starší nevěsta.

Průměrné věky mužů a žen při prvním rozvodu mají z dlouhodobého hlediska vzestupnou tendenci. V roce 2018 se v případě mužů zvýšil na 43,8 let a v případě žen na 41,0 let.

Společensky významným jevem s genderovými rozdíly je migrace. Olomoucký kraj vykázal v roce 2018 zápornou migrační bilanci jak v případě mužů, tak v případě žen. Klíčovou skupinu přistěhovalých i vystěhovalých tvořili v roce 2018 svobodní muži a svobodné ženy ve věku do 29 let.

Podle výsledků SLDB 2011 převažovali v populaci Olomouckého kraje svobodní muži nad ženatými. V případě žen byl vzájemný poměr svobodných a vdaných opačný. V porovnání s muži žilo v kraji více rozvedených žen a výrazně více žen ovdovělých.

Převážná většina mužů i žen v kraji se při sčítání v roce 2011 přihlásila k národnosti české. Mírně vyšší národnostní identita byla charakteristická pro muže a ženy ve věku 65 a více let. Silnější vztah ke svému rodišti měli muži. Také z důvodu častějšího následování svého životního partnera charakterizovala převaha mužů nad ženami mezi rodáky všechny okresy i správní obvody ORP Olomouckého kraje.

Ženy dominují v učitelské profesi nad muži. Ve školách Olomouckého kraje pracovalo pouze deset mužů učitelů. V mateřských a základních školách tvoří ženy drtivou většinu všech vyučujících.

Na středních školách se dívky zaměřují spíše na humanitní obory, chlapci si vybírají obory technické. Na vyšších odborných a vysokých školách převládají ženy v oborech vzdělávání a výchovy. Technické obory jsou spíše mužskou záležitostí.

Počet absolventek vysokých škol se za poslední dvě desetiletí významně zvýšil a převýšil podíl mužů s tímto vzděláním. Snížil se podíl osob se základním vzděláním a vzrostl podíl vysokoškolsky vzdělaných.

Významný rozdíl mezi muži a ženami přetrvává v míře ekonomické aktivity podle výsledků VŠPS. Tříletý klouzavý průměr míry ekonomické aktivity mužů dosáhl v roce 2018 úrovně 67,5 %. V případě žen činil 50,5 %. Nejvyšší rozdíl mezi oběma pohlavími byl sledován ve věkové skupině 60 až 64 let, ve které se nejvýrazněji projevil obvyklý dřívější odchod žen do starobního důchodu.

Z celkového počtu 171,6 tis. zaměstnaných mužů v kraji v roce 2018 bylo 79,7 % zaměstnanců, 4,9 % zaměstnavatelů a 14,7 % mužů pracovalo na vlastní účet. Mezi 140,0 tis. zaměstnanými ženami bylo 87,8 % zaměstnankyň, 1,5 % zaměstnavatelek a 8,9 % žen pracovalo na vlastní účet.

Vedle primárního sektoru je dlouhodobě zřejmá výrazná početní převaha zaměstnaných mužů v sekundárním sektoru, a to zejména ve zpracovatelském průmyslu a stavebnictví. Naopak terciární sektor je charakteristický převahou žen. Vedle obchodu je více žen zaměstnaných zejména v oblasti zdravotní a sociální péče nebo ve vzdělávání.

Podle Informačního systému o průměrném výdělku MPSV dosáhl medián hrubé měsíční mzdy v podnikatelské sféře v kraji v roce 2018 hodnoty 28 248 Kč u mužů a 22 508 Kč u žen. Výrazně menší genderové rozdíly v odměňování za práci charakterizují nepodnikatelskou sféru, ve které medián hrubého měsíčního platu mužů činil 34 753 Kč a medián hrubého měsíčního platu žen 31 083 Kč.

Podíl nezaměstnaných mužů dosáhl podle údajů MPSV k 31. 12. 2018 v Olomouckém kraji 3,4 %. V případě žen činil 3,3 %. Nejvyšší zastoupení žen mezi nezaměstnanými vykázal v kraji okres Prostějov (55,1 %).

Ženy zůstávají v pracovní neschopnosti častěji než muži pro nemoc, muži se stávají dočasně práce neschopnými častěji než ženy kvůli pracovním a ostatním úrazům.

Ženy v zaměstnání chybí pro nemoc či úraz v průměru o 3,2 dny déle než muži, chodí častěji k lékaři, ročně jde v průměru o 13,3 návštěv (o téměř 4 návštěvy navíc ve srovnání s muži).

Ženy trápí více než muže hypertenzní onemocnění. Podle okresů je nejvíce pacientů s hypertenzními nemocemi na Prostějovsku, ischemické nemoci srdeční trápí častěji obyvatele na Šumpersku a cévní nemoci mozku postihují nejvíce osob na Přerovsku.

Jednou z velmi častých onkologických diagnóz je karcinom prostaty u mužů a karcinom prsu u žen. Počty případů na 100 tisíc obyvatel jsou mírně pod republikovým průměrem.

Podle pohlaví bylo více hospitalizovaných mužů než žen pouze ve věkové kategorii do 18 let včetně.

Průměrná ošetřovací doba byla u žen kratší než u mužů. Nejvíce času v nemocnicích akutní péče strávily osoby 65 leté a starší.

Starobní důchod zajišťující občany ve stáří pobíralo v prosinci roku 2018 v kraji 57,9 tis. mužů a 91,9 tis. žen. Vyšší počet žen než mužů mezi starobními důchodci je dán demografickým vývojem, neboť ženy se dožívají vyššího věku než muži. Ženy v kraji pobíraly o 2 222 Kč nižší starobní (sólo) důchod než muži, přičemž důchod mužů byl nejnižší ve srovnání s jeho průměrnou výší v ostatních krajích.

Každý třetí penzista v kraji pobíral trvale krácený důchod z důvodu předčasného odchodu do důchodu, v případě žen to byla každá čtvrtá důchodkyně. Invalidní důchod pobíralo více mužů než žen (12,2 tis. vs. 11,2 tis.). Opět v souvislosti s demografickým vývojem v populaci více žen pobíralo vdovský důchod, ať už v kombinaci s dalším druhem důchodu či samostatně (34,3 tis.), zatímco počet příjemců vdoveckého důchodu byl daleko nižší (6,1 tis. mužů).

A ze stejného důvodu žilo více žen než mužů v domovech důchodců či v domovech se zvláštním režimem a také více využívaly pečovatelskou službu. Naopak více mužů bylo klienty domovů pro osoby se zdravotním postižením či zařízení, která jsou určena pro osoby v nepříznivé sociální situaci související s bydlením. Mezi držiteli průkazů zdravotně postižených mírně převažovaly ženy (10,8 tis. vs. 10,0 tis. mužů).

Podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2011 byla polovina hospodařících domácností tvořena jednou úplnou rodinou vč. dvojic v neformálním soužití. Domácností samostatně hospodařících matek s alespoň jedním dítětem bylo více než domácností otců s dítětem (27,5 tis. vs. 6,1 tis.). Také domácností jednotlivců žen bylo více než domácností jednotlivců mužů (45,0 tis. vs. 33,8 tis.).

Ve volném čase se více muži sdružují v některém sportovním oddílu než ženy. Nejvíce rozšířené jsou fotbalové oddíly, ale muži jsou aktivnějšími členy i v jiných druzích sportu. Také mezi uživateli internetu je stále více mužů než žen (76,1 % vs. 70,9 % z obyvatel kraje starších 16 let). Vypočtené podíly uživatelů internetu jak v případě mužů tak i žen byly nejnižší v mezikrajském srovnání.

Základní umělecké školy navštěvovalo více děvčat než chlapců (10,2 tis. vs. 4,3 tis. ve školním roce 2018/2019), většina dětí studovala některý z hudebních oborů.

Z dat, která máme k dispozici o negativních jevech ve společnosti, odpovídají výsledky za kraj obecným předpokladům. V kraji bylo trestně stíháno více mužů než žen (3,9 tis. vs. 0,9 tis. žen) a ženy byly pachatelkami téměř pětiny objasněných kriminálních skutků. Muži byli označeni za viníky většího počtu dopravních nehod (4,3 tis. oproti 0,7 tis. nehod zaviněných ženou).

Muži byli většími kuřáky než ženy a více se jich léčilo ze závislosti na opiátech. Naopak více žen se léčilo z různých poruch příjmu potravy.

Muži se více angažují ve všech volbách. Podle volebních výsledků byli také úspěšnější než ženy. Po posledních komunálních volbách pracuje v zastupitelstvech krajských obcí 30 % žen a 70 % mužů.